

Julemysteriet

LÆRERVEJLEDNING
HOLBÆK - ODSHERRED

Julemysteriet

Julemysteriet har været udbudt to gange tidligere - i 2017 og 2020. Begge gange fik projektet en overvældende modtagelse med henholdsvis 110 og 200 indskolingsklasser tilmeldt og masser af positive tilbagemeldinger. Derfor har vi valgt at sætte den på programmet igen, så vi i år kan hjælpe med at kombinere julehygge med faglig, lokal viden.

Historien udspiller sig i nutiden, hvor man følger to skoleelever, Lukas, 9 år, og Asta, 12 år, rundt i Holbæk- og Odsherred kommune, mens de forsøger at løse familiens gamle julemysterium. Vi har valgt at dele historien op i 15 afsnit i stedet for de typiske 24 for på den måde at tilgodese skolens virkelighed, idet der for de fleste skoler er 15 skoledage i december 2024. På den måde vil der ikke være dage, hvor man skal indhente kapitler m.m. Hver dag er der ca. 15 min. højtlesning. Vi har valgt den længde, så der lige kan falde ro på flokken, og I kan komme ind i historien, og stadig er det kort nok til, at langt de fleste elever hænger på.

Vores håb er, at eleverne synes, at det er ekstra spændende med en historie, der handler om området, hvor de bor. Alle steder og personer, ud over slægtsgården og familien Nissen, er derfor virkelige. Asta, Lukas og resten af familien Nissen samt slægtsgården er opdigtede. Vi har gjort os umage med, at fx veje og busnumre er de rigtige, og vi håber, at eleverne ind imellem får "Øj, det er jo rigtigt" eller "Der har jeg været"-oplevelser. Vi satser på, at det kan få dem til at spidse ører.

Vores mål er, at give eleverne viden om julen og dens traditioner og gøre dem nysgerrige på deres lokal-område. Asta og Lukas kommer rundt i hele området, og eleverne kan følge med på kortet på plakaten. På den måde bliver den geografiske bevidsthed aktiveret. Samtidig vil vi gerne lære eleverne noget om det personale, der er i kirken. Asta og Lukas møder også forskellige salmer og har små snakke om, hvorfor vi holder jul.

Til historien har vi hver dag udarbejdet læringsaktiviteter med mulighed for differentiering. Vi har taget udgangspunkt i det, vi mente, var det mest spændende eller burde uddybes i dagens kapitel. I denne her lærervejledning er der derfor til hver dag et opslag med forslag til elevaktivitet og evt. baggrundsstof, hvor dette giver mening.

Vi håber, at historien fanger, at opgaverne motiverer, og at alle lærer noget. Og for de lærere og evt. elever som oplever *Julemysteriet* for anden gang, håber vi, at det bliver et glædeligt gensyn.

Vi ønsker jer alle en rigtig dejlig jul og juleferie, når I kommer dertil!

Charlotte Funck, Roland Capion & Jesper Bukh Arnmark
Religionspædagogiske konsulenter i KViST

Lærervejledning til *Julemysteriet* 2024

Holbæk - Odsherred

Målgruppe: 2. - 5. klassestrin

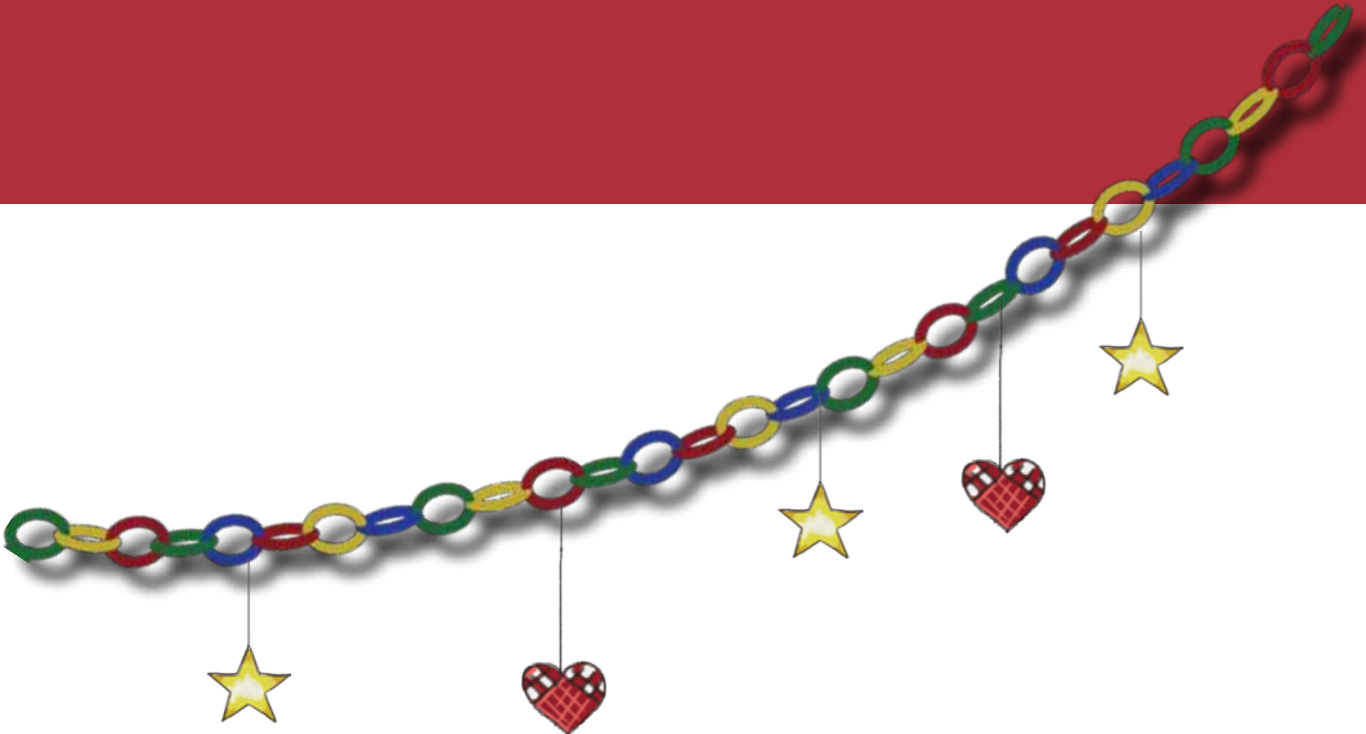
Fag: Julehygge, kristendomskundskab og dansk

Kvist

Illustration: Arrocha Art

INDHOLD

Introduktion	5
Indhold	7
Materialet og vejledning	7
Kort	8
Den 2. december	9
Den 3. december	10-11
Den 4. december	12-13
Den 5. december	14-15
Den 6. december	16-17
Den 9. december	18-19
Den 10. december	20-21
Den 11. december	22-23
Den 12. december	24-25
Den 13. december	26-27
Den 16. december	28-29
Den 17. december	30-31
Den 18. december	32
Den 19. december	33
Den 20. december	34

Materialet og vejledning

Materialet består af denne lærervejledning, en højt-læsningsbog, en plakat og et sæt med 15 klistermærker. Ligeledes hører der en hjemmeside til projektet, hvor man kan finde meget af materialet, små videoklip m.m. Alle kopiark er ligeledes at finde på hjemmesiden.

Projekthjemmesiden er: **KVIST-JULEMYSTERIET.DK**

Hver skoledag i december måned læses dagens afsnit. Vi foreslår, at man viser illustrationerne fra højt-læsningsbogen undervejs for at underbygge fortællingen. Dette gøres lettest ved at bruge projekt-hjemmesiden, hvor illustrationerne til de enkelte dage er at finde. Ligeledes foreslår vi, at man efter en weekend opsummerer handlingen, inden man går i gang med at læse dagens afsnit. I 2. klasse kan det også være en god idé løbende at samle op, da historien kan være lidt kompliceret.

Efter dagens læsning sættes klistermærket på plakaten. Dette kan gøres af eleverne, samtidig med at de fortæller, hvad klistermærket forestiller, og hvor det skal sidde henne på kortet. På næste side kan man se, hvor klistermærket skal sidde på kortet.

Endelig er der i lærervejledningen et forslag til en samtale og en aktivitet, som hænger sammen med dagens tema i fortællingen. Vær opmærksom på, at de varierer i omfang og sværhedsgrad. Hvis Asta og Lukas har fået en ny remse, der leder til et nyt sted, kan man også i fællesskab prøve at finde ud af, hvor de skal hen. Stedet bliver som regel først afsløret dagen efter.

DEN 2. DECEMBER

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs. Hæng plakaten op, og udpeg, hvor slægtsgården er (ved Svinninge). Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

FAMILIE-GUIRLANDE - FÅ STYR PÅ PERSONERNE I HISTORIEN

Samtale

Start med at tage en snak om personerne. Skriv navnene op på tavlen, og brug evt. illustrationerne på kopiark 1.

Der er:

- Asta – storesøster på 12 år.
- Lukas – lillebror på 9 år.
- Mor – er rejst væk. Det gør hun altid i december.
- Far – kender de ikke.
- Onkel Finn – mors storebror, som de bor hos, når mor er væk.
- Morfar – bor oppe ved Odden, men har tidligere boet på slægtsgården.
- Oldefar – død, men har også boet på slægtsgården.

Aktivitet

Lav Asta og Lukas' familie-guirlande. Del eleverne i grupper. Lad en del af eleverne lave guirlandestrimler, andre klipper stjerner og hjerter ud. Hjerterne med tegningerne af hovedpersonerne skal også klippes ud. (Se kopiark 1 og 2).

Hæng stjerner og hjerter på guirlanden, og hæng den op ved siden af plakaten.

Hvis der er tid, kan eleverne lave deres egen familieguirlande. Eleverne kan tegne deres familiemedlemmer i både stjerner og hjerter.

De mindste klasser kan nøjes med at tegne dem, de er tættest på – fx mor, far og søskende.

Jo dygtigere eleverne er, desto længere ud i familien kan de komme.

Hvis nogen synes, at de har en lille familie, kan man jo udvide med husdyr eller evt. gode venner.

Resten af julemåneden har klassen nu historiens vigtigste personer oppe at hænge. Og måske hænger der også personlige familieguirlander i hele klassen.

I skal bruge:

- Papir til guirlande-strimler (kan godt være papir fra reklamer/aviser/blade)
- Papir til hjerter og stjerner (evt. skabelonerne fra kopiark 2 på farvet papir)
- Lim
- Sakse
- Kopiark 1 og 2 (kan findes på hjemmesiden)

Peter Willemoes og slaget ved Sjællands Odde

Peter Willemoes (11. maj 1783–22. marts 1808). Willemoes blev i en alder af kun 18 år udnævnt som chef for en flådepram med 24 kanoner, der skulle forsvare København mod englænderne. Blot en uge efter udnævnelsen (d. 2. april 1801) angreb englænderne ved det, der betegnes som Slaget på Reden.

Danmark led som bekendt nederlag og måtte overgive sig, men for Willemoes personligt blev slaget en sejr, og den unge, begejstrede og pligtopfyldende søofficer, der havde holdt stand mod overmagten i tre timer, blev det københavnske borgerskabs yndling.

Den 25. december 1807 mødte han til tjeneste på linjeskibet Prins Christian Frederik. Pga. ophold i Norge ikke var faldet i englændernes hænder, da flåden blev beslaglagt september samme år. Skibet skulle sikre troppetransporter over Storebælt, men 22. marts 1808 mødte det en overlegen engelsk styrke ud for Sjællands Odde.

Den 22. marts ved 19-tiden begyndte de første kanoner at brage, og snart var det danske skib omringet. Det var i disse indledende træfninger, at Willemoes faldt, da han blev ramt af en kanonkugle i hovedet. Efter tre timers kamp satte kaptajn Jessen skibet på grund ud for Sjællands Odde og overgav sig. På det tidspunkt havde englænderne også skudt kanoner mod land, og nogle af disse kanonkugler ligger nu på Odden Kirkegård.

De døde sømænd blev alle begravet i en fællesgrav på Odden Kirkegård, hvor der året efter blev rejst et mindesmærke over de faldne.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs. Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

NORD, SYD, ØST OG VEST – FIND RUNDT PÅ KORTET

Samtale

Når Asta og Lukas skal finde rundt på kortet, bruger de begreber som nord, syd, øst og vest. Det er aftegnet en kompasnål på plakaten. Her kan man se, hvor verdenshjørnerne er i forhold til kortet.

Gå evt. en tur i skolegården/udenfor, og vis eleverne, hvor nord, syd, øst og vest er derfra. Måske kan I se solen stå op i øst?

For de lidt større elever kan man evt. fortælle, at solen faktisk kun ved forårs- og efterårsjævndøgn (omkring den 20. marts og 22. september) står op og går ned lige i øst-vest. Den 3. december står solen faktisk op i sydøst (132 grader) og går ned i sydvest (228 grader). På hjemmesiden er der et link til en hjemmeside, hvor man kan justere en kalender og se, hvor og hvornår solen står op. Den kan man evt. vise for klassen og undersøge nogle forskellige datoer.

Aktivitet

Lad hver elev få deres eget kort (kopiark 3). Kortet kan alternativt vises på smartboard, men så kan de ikke sætte kryds, hvor de bor.

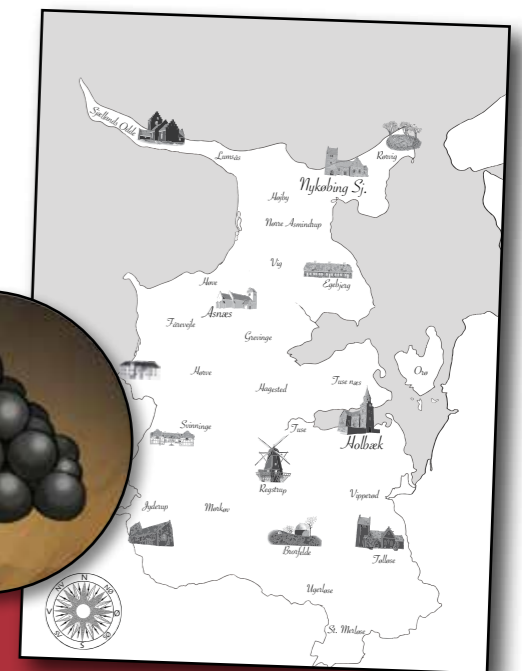
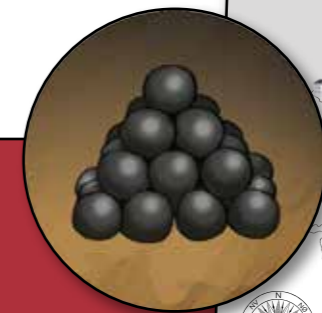
Start med, at hver elev laver et kryds på kortet, hvor de bor.

Afhængigt af klassetrin arbejdes der med spørgsmålene på kopiark 4 i fællesskab i klassen, i grupper med en stærk læser i hver eller parvis.

Fælles opsamling, hvor man kan finde et Danmarkskort frem og vise, hvor Odsherred og Holbæk-området er i Danmark. Brug eventuelt nogle af spørgsmålene fra kopiark 4 til Danmarkskortet.

I skal bruge:

- Kopiark 3 og 4 til alle elever eller i grupper (kan findes på hjemmesiden)
- Evt. et Danmarkskort

Orion

Orion er et af det tydeligste stjernebilleder i Danmark i vintermånederne. Hvor mange stjerner, der indgår i stjernebilledet kan diskuteres. Almindeligvis regner man med helt op til 20 stjerner, hvis man tager arme, ben og bue med. Vi har valgt den mest udbredte og lettere genkendelige udgave på otte stjerner i dette projekt, hvoraf de tre tydeligste udgår det, man kalder for Orions Bælte.

I græsk mytologi er Orion en stor og smuk jæger, søn af havguden Poseidon, men født af den dødelige Euryale, Kong Minos datter. Myterne om ham er mange. Orion var en dygtig jæger og en viril mand – far til 50 sønner. Orion blev dræbt af Artemis, der var jaloux over hans forhold til Eos (morgenrøden).

Brorfelde Observatorium

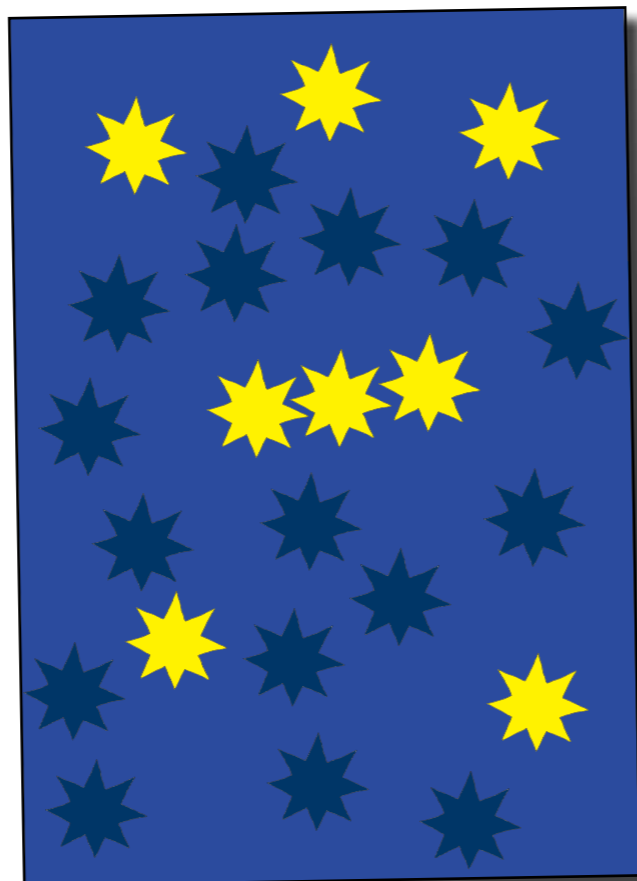
Brorfelde Observatorium nær Tølløse på Sjælland blev bygget i 1953, da bylyset efterhånden havde umuliggjort observationer fra det gamle observatorium på Østervold i København. Oprindeligt var der fem teleskoper ved Brorfelde, men et er flyttet til Chile og et til La Palma.

Brorfelde Observatorium blev nedlagt som aktivt institut i 1996. Anlæg og bygninger (heriblandt de fire stjerneikkertbygninger) er opført i perioden 1953-64 ved arkitekten Kaj Gottlob og havearkitekten Georg Georgsen, og de blev fredet i 2010. Observatoriet anvendes stadig af bl.a. amatørastro-nomi-foreninger, og bygningerne anvendes i dag som et oplevelsescenter.

Observatoriet blev i øvrigt landskendt som ramme om DR's julekalender *Julestjerner* i 2012.

Løsningen på kopiark 5-8

Som aktivitetsforslag til dagen, skal eleverne farvelægge et kopiark, der tilsammen giver de otte stjerner i Orion. Kopiarket findes i fire sværhedsgrader, som alle kan findes på hjemmesiden. Bemærk at løsningen er den samme til alle fire, så hver elev skal kun lave et af de fire kopiark. Løsningen ses her til højre:

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs. Udpeg, hvor Brorfelde Observatorium ligger. Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

STJERNER OG ORION

Samtale

Start med at tale om, hvad en stjerne er. Forslag til forklaring:

En stjerne er en sol, der brænder langt væk. Stjerner kan både være meget stærkere og meget svagere end vores stjerne, Solen. De er der også om dagen, vi kan bare ikke se dem pga. dagslyset. Derfor kan det også være svært at se stjerner om natten i byer, hvor der er lys.

Fortæl kort om stjernebilledet Orion (Se baggrundsmaterialet på side 12).

Aktivitet

Kan du finde Orion? (Kopiark 5-8).

Eleverne skal nu bruge deres danskfaglige viden. Der er lavet ark i fire niveauer. Læreren vælger de niveauer, de mener passer til eleverne.

Niveauer:

Farv stjerner med vokaler gule. Alle andre stjerner skal farves mørkeblå. Kopiark 5.

Farv stjerner med to stavelser gule. Alle andre stjerner skal farves mørkeblå. Kopiark 6.

Farv stjerner med navneord gule. Alle andre stjerner skal farves mørkeblå. Kopiark 7.

Farv stjerner med tillægsord gule. Alle andre stjerner farves mørkeblå. Kopiark 8.

På hjemmesiden findes også en lille film om Brorfelde, som man kan vise til eleverne, for at give dem et indtryk af stedet.

I skal bruge:

- Kopi til hver elev af kopiark 5, 6, 7 eller 8 ud fra klassens eller elevernes danskfaglige niveau.

DEN 5. DECEMBER

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet*, og vis evt. billederne undervejs.
Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

FØLELSER - HVORDAN HAR VI DET?

Samtale

Lad eleverne komme med eksempler på følelser og skriv dem op på tavlen.

Lad derefter eleverne i fællesskab prøve at definere, hvad en følelse er. Hvad ordene på tavlen har til fælles?

Aktivitet

På kopiark 9 skal eleverne prøve at kæde personer og følelser sammen ud fra fortællingen.

Forklar evt. nogle af følelserne, hvis eleverne har brug for det.

Den nemme

Eleverne skal to og to skrive følelserne fra toppen af papiret ned til personerne. Der må gerne være mere end én følelse til hver person.

Man må gerne skrive en følelse fra tavlen til personerne, hvis de ord er bedre.

Den svære

Eleverne skal to og to skrive følelserne fra toppen af papiret ned til personerne. Der må gerne være mere end én følelse til hver person. Hver følelse skal begrundes ud fra fortællingen (fx Asta er ked af det, fordi hendes mor ikke er hjemme) (Onkel Finn er sur, fordi han falder og slår sig).

Man må gerne skrive en følelse fra tavlen til personerne, hvis de ord er bedre.

I skal bruge:

- Kopiark 9 til hver elev.

Helgener

I den katolske kirke tilbedes mange helgener (omkring 6.000). Der er mange typer helgener, men fælles for dem er, at de i deres liv har været et godt eksempel for troende. De kan fx have været særligt barmhjertige eller gavmilde eller have lidt martyrdøden. Tanken er, at beder man til en helgen, vil denne helgen gå i forbøn for én hos Gud og hjælpe og beskytte én. Katolske kirker indvies til en helgen, som så tænkes at beskytte kirken, området eller en særlig gruppe mennesker.

I den protestantiske kirke har helgener mistet deres betydning, fordi tanken her er, at alle har direkte adgang til Gud. Legenderne benyttes dog fortsat som gode eksempler og historier. Mange kirker har skiftet navn gennem tiden, men i Danmark har vi dog stadig en del kirker, der bærer deres oprindelige katolske navn – i vores område Skt. Nikolai Kirke i Holbæk.

Sankt Nikolaj og julemanden

Alle børn ved, hvem julemanden er, og nogle børn ved måske også, hvad han hedder på engelsk: Santa Claus. Hvad de færreste børn ved, er, at julemanden faktisk har sin oprindelse i en kristen helgen: Sankt Nikolai. Ligesom langt de fleste andre helgener har Sankt Nikolai også sin egen navnedag, hvor han fejres – også i protestantiske lande, nemlig den 6. december (i dag).

Sandsynligvis levede Nikolai i det 4. århundrede i Lykien (i dag Tyrkiet ved Antalya). Han var biskop i Myra og deltog i det første fælles kirkemøde, som fandt sted i Nikæa i 325, hvor mange af grundstenene til den kristne kirke og tradition blev lagt. I 336 skulle han efter sigende have holdt den første Christmas (julegudstjeneste) til fejring af Kristi fødsel.

Legenderne om biskop Nikolai er mange. Det fortælles, at han var et godt og beskedent menneske, der udrettede mange undere. Han reddede sømænd fra druknedøden og frelste også nogle fra at blive halshugget ved at gribe om bøddelens sværd. En bloddryppende historie går på, at nogle børn var blevet slagtet og puttet i saltkarret for at blive tilberedt til lækre retter på en kro. Da Nikolai fik nys om det, lod han kroejeren straffe og vakte børnene til live igen og bragte dem tilbage til deres forældre. Det, der har gjort Nikolai til julemanden, er dog legenden om dengang, han anonymt tre gange kastede guldstykker ind ad vinduet til en fattig mand, der ingen medgift havde til sine døtre og derfor ikke kunne få dem gift. Dermed blev han knyttet til gavmildhed og gavegivning.

Sankt Nikolai er skytshelgen for søfolk, købmænd og børn, og han afbildes som en skaldet ældre mand i biskopdragt med eller uden mitra (en spids bispehat).

Sankt Nikolai har dog over tid gennemgået en forvandling. Det ældste kendte billede af en julemand i Danmark stammer fra bogen Peters Jul fra 1866. Her er han dog hverken tyk, rød eller har skæg, og han kommer heller ikke med gaver, men med den søde julestemning. Det var først med Coca-Colas julereklame fra 1931, at julemanden kom til at se ud, som han gør i dag, så julemanden har gennemgået mange forvandlinger gennem næsten 1700 år.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet*, og vis evt. billederne undervejs. Udpeg, hvor Holbæk og Sankt Nikolai Kirke ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

SANKT NIKOLAI OG JULEMANDEN

Samtale

Hvad ved eleverne om julemanden?

Fortæl om Sankt Nikolai.

Forslag til forklaring:

Sankt Nikolai levede for mange, mange år siden, omkring år 400. Han var biskop, altså en slags overpræst. Han holdt som den første i verden julegudstjeneste.

Han gav gaver til fattige og hjalp børn. Efter hans død blev der stadig fortalt historier om, hvor god han var, og han blev en helgen. En helgen er sådan en, man i gamle dage bad til, og så troede man, at helgen ville bære ens bøn videre til Gud og beskytte en. Når man er helgen, bliver man kaldt for Sankt/Sankta ... Kender eleverne nogle? Fx Sankta Lucia, Sankt Hans.

Når man i dag ser helgener på billeder, har de ofte en glorie over hovedet.

Sankt Nikolai er især helgen for børn og sømænd, fordi han var sød ved dem, da han levede.

Det var først i 1800-tallet, at historierne om ham blev til en slags julemandsfortællinger, og det var først med en Coca-Cola-reklame i 1931, at han blev stor, tyk og rød. (Se mere i baggrundsmaterialet).

Skriv stikord eller et par sætninger om julemanden/Sankt Nikolai på tavlen – eleverne skal bruge dem i dagens aktivitet.

Til fordybelse ligger der en lille film om Skt. Nikolai på hjemmesiden, men I skal være opmærksomme på, at filmen også indgår i KVISTs tidligere julekalendre.

Aktivitet

På kopiark 10 skal eleverne farve og/eller skrive om Sankt Nikolai og julemanden. Brug evt. ordene fra tavlen.

Hjælp Asta og Lukas

I kan også hjælpe Asta og Lukas med at finde de ord, der mangler i oldefars vers, og hvor mon det er, de nu skal hen? (Verset er på kopiark 11 på hjemmesiden).

På hjemmesiden findes også en lille film om Skt. Nikolai Kirke, som man kan vise til eleverne, for at give dem et indtryk af kirken.

I skal bruge:

- Kopiark 10 til hver elev.
- Kopiark 11, som evt. kan vises på smartboard.

Advent

Nogle mener, julen starter 1. december eller, hvis man er lidt avanceret - 1. søndag i advent - men kirke-
ligt set er advent faktisk ikke en del af julen.

Adventstiden er fra gammel tid (siden det 2. årh.) en bods- og fastetid, hvor man besinder sig og
forbereder sig til den kommende højtid. Ordet "advent" kommer af latin og betyder netop "det til-
kommende."

Advent er en mørk tid, og i kirken læses de gamle profetier op (fx fra Esajas Bog). Profetierne rummer
håb og er skrevet ind i jødernes lange og triste historie med landflygtighed og besættelse. Det er altså
på en dyster og mørk baggrund, at profetier og adventstiden peger hen på julen, hvor lyset i en kristen
optik kom til verden i skikkelse af et lille barn julenat. Den længe ventede messias ...

Julen er ikke advent, men de to hænger uløseligt sammen, ligesom profetier og opfyldelse gør det.
Ingen opfyldelse uden en profeti, og en profeti er ikke meget værd uden opfyldelse. Advent er for-
ventningernes tid – julen er indfrielsen.

I dag er det de færreste kristne, der faster i adventstiden, men tiden bruges til at komme i julestemning
og måske også til at huske, at julen er mere end gaver, julemad og konfekt.

Lilla er fastens og forberedelsestidens farve og dermed også adventstidens farve.

Holmstrup Kirke og kildemarked

De ældste beretninger om en mindre kirke i Holmstrup er fra slutningen af 1100-tallet, men kirkebygning-
en, som ses i dag, er fra omkring år 1490. Denne kirkebygning er usædvanlig stor af en landsbykirke at
være – en af de største i Danmark.

At kirken er så stor skyldes, at den i senmiddelalderen var valfartskirke, fordi mange pilgrimme søgte
den nærliggende helligkilde Sankt Søren's kilde. Kilden havde ry for at besidde helbredende egenskaber,
hvilket gjorde den til et stort valfartsmål for syge og lidende. I forbindelse med dette opstod de
såkaldte kildemarkeder, hvor det ikke kun var kildevand, der blev indtaget. Med tiden udviklede kilde-
markederne sig til regulære fester og drukgilder. Så meget, at de ved kongelig forordning blev henlagt
til Kalundborg i 1868!

Sankt Søren's Kilde

Om kildens oprindelse fortælles, at en munk fra Antvorskov Kloster nær Slagelse havde været i Det
hellige land. På tilbagevejen faldt munken om af udmattelse og tørst nær Holmstrup. Da han vågnede,
sprang en kilde frem, hvor han kunne slukke sin tørst, og derefter blev kilden anset for hellig og helbre-
dende. Kilden blev indviet til en tidligere biskop i Köln, Sankt Søren, fordi et par relikvier fra hans grav i
1100-tallet var endt i Holmstrup Kirke, og man tænkte, at den helbredende kraft måtte stamme derfra.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.
Udpeg, hvor Holmstrup ligger (lidt syd for Jyderup).
Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

ADVENT - EN VENTETID

Samtale

Hvad ved eleverne om advent?

Suppler deres viden ud fra baggrundsmaterialet.

Forslag til forklaring:

I kristendommen starter julen ikke 1. december eller 1. søndag i advent. Faktisk var
december i gamle dage en tid, hvor man fastede (ikke spiste særlig meget), og man fik
ikke gaver. Det gjorde man først, når det blev juleaften, altså den 24./25. december.
Kirkens adventsfarve er lilla. (Se mere i baggrundsmaterialet).

Aktivitet

Spil Advents-slangespil med lilla og røde felter (kopiark 12 – kan med fordel kopieres i A3).
Der skal helst være fire spillere per spil.

Regler

Spillerne skiftes til at slå med terningen og rykke det antal felter, som øjnene viser.

Lander man på et rundt, rødt felt, går turen videre. (De røde felter er tilbage i tiden, hvor man ikke
havde kalendergaver).

Lander man på et lilla felt, må man tage en "gave" - en dims fra bunken. (De lilla felter er nutiden, hvor
mange får kalendergaver).

Adventssøndage er formet som lilla lys, hvor man skal vente en omgang, MEN man får til gengæld fire
gaver.

Alle spillere får en "gave", når de kommer i mål juleaften. Hver gang det efterfølgende bliver ens tur,
får man ligeledes en gave, indtil alle spillere er kommet i mål.

Vinderen er den, der har flest gaver, når alle spillere er kommet i mål.

Alternativt kan man sætte et ur til 10 min., og tælle gaver op derefter. Tag evt. en fælles snak om
hvem, der i spillet blev mest glad for den sidste julegave. Dem, der havde mange gaver i forvejen,
eller dem, der havde få eller ingen?

I skal bruge til hver gruppe:

- En terning
- En ting til hver spiller, som de kan brug som brik - fx et viskelæder
- Spilleplade (kopiark 12 - gerne i A3 format)
- Ca. 40 små dimser, der kan gøre det ud for gaver (fx centicubes, småsten eller papir, der er klippet ud)

Hvad er en salme?

Salmer er en vigtig del af den danske kulturarv. De synges i kirken, men de bruges også i skolen, ved møder, højtider og ved familiefester. Nogle salmer er stort set ukendte uden for kirkerummet. Andre salmer er en del af vores fælles historie og tradition. Salmen *Altid frejdig, når du går* hænger eksempelvis for mange ældre sammen med 2. verdenskrig. Den er blevet et symbol på modstanden mod tyskerne. I østen stiger solen op er en kendt morgensang, men det er også en salme. Som fast tradition til jul danser mange familier om juletræet og synger julesalmer.

Allerede de første kristne brugte sange til at styrke deres fællesskab og tro. Disse sange blev enten kaldt for salmer, hymner eller åndelige sange.

Det kan være svært at definere salmegenren og ikke mindst trække en præcis grænse mellem religiøse sange og salmer. Det er naturligvis salmer, der står i salmebogen, men omvendt har Den Danske Salmebog ikke patent på salmerne. Grænsen mellem salmer og religiøse sange er derfor flydende, men man kan opsætte en række krav til salmer, der vil gøre sig gældende i Den danske folkekirke. Disse fire krav er de vigtigste, men ikke de eneste:

En salme er defineret ved at være en sang, der handler om Gud. Det kan være en bøn, en klagesang eller en lovprisning, hvor mennesket henvender sig til Gud. Det kan også være en forklaring på noget i kristendommen – fx en lille del af Bibelen.

En salme skal fortælle om Gud på en måde, der passer med kirkens vigtigste skrifter. En sang, der handler om reinkarnation, er derfor ikke en salme.

En salme er poetisk og sangbar, så den kan synges som fællessang i kirken.

En salme kan godt digtes med en konkret eller personlig situation i tankerne, men den må ikke blive så konkret, at det kun er dem, der kender salmedigteren, der føler sig inddraget i salmens budskab.

Dejlig er den himmel blå

Det, der blev til salmen *Dejlig er den himmel blå*, var oprindeligt et digt på 19 vers med overskriften *De hellige tre Konger*. (En barnesang) skrevet af Grundtvig. Den blev trykt første gang i 1811. Efter at være blevet forkortet og omformuleret flere gange blev digtet optaget som en salme i salmebøgerne. Først i Roskilde Konvents Salmebog i 1855, men fra 1953 også i Den Danske Salmebog. Salmen knytter sig til jule- og specielt hellig tre konger-tiden. Den handler om de tre hellige konger, eller vise mænd, som Grundtvig også kalder dem.

Ordforklaring

Strofe 1: lyst – fornøjelse, glæde.

Strofe 4: på stand – uden at vente, straks. oplede – finde frem til.

Strofe 5: Davids hjem ... Betlehem – jf. Luk 2,4, hvor det fortælles, at Jesus er af den legendariske Kong Davids slægt.
uden spir – uden herskerstav eller scepter, dvs. uden tegnene på at være en konge.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Egebjerg ligger. Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

JULESALME ELLER JULESANG - HVAD ER FORSKELLEN?

Samtale og sang

Hvad er en salme? Aktivér elevernes for forståelse. Fortæl om salmer. (Se mere i baggrundsmaterialet).

En sang kaldes en salme, når den:

- handler om Gud og/eller fortællinger fra Bibelen.
- handler om kristendom, ikke fx buddhismen eller Thor og Odin.
- kan synges sammen i kirken.
- handler om følelser eller situationer, som alle mennesker kan sætte sig ind i.

Aktivitet

Lav en brainstorm over julesange/salmer, som eleverne kender. Det kan gøres fælles eller to og to.

(Brug evt. listen fra kopiark 14 som hjælp). Kan eleverne ikke komme på julesange/salmer, kan man hente hjælp fra listen på kopiark 14. Kopiark 15 rummer samme liste, men sorteret i sange og salmer til lærerens brug.

Den nemme

Lav to kolonner på tavlen - en til sange og en til salmer. Skriv de sange/salmer eleverne har fundet på tavlen og vurder i fællesskab, om det er en salme eller en sang ud fra ovennævnte kriterier).

Den svære

Lad eleverne to og to vælge en julesang eller salme og lad dem læse første strofe på nettet eller i en sangbog. Der er et link på hjemmesiden til de fleste salmer. Sangene kan blot findes på nettet.

Lad eleverne vurdere og begrunde, om det er en julesang eller en julesalme.

Lav til sidst en fælles opsamling, hvor grupperne læser deres strofe op og forklarer, om det er en sang eller salme, de har valgt.

Afrunding

Fortæl om salmen *Dejlig er den himmel blå* ud fra baggrundsmaterialet, og læs strofe 1, 4 og 5 sammen med eleverne (Kopiark 13). Brug evt. ordforklaringen undervejs, og tal om handlingen. Syng de tre strofer i klassen (Brug den indspillede version fra hjemmesiden).

I skal bruge til hver gruppe:

- Kopiark 13, som kan vises på smartboard.
- Evt. kopiark 14, som kan vises på smartboard.
- Evt. kopiark 15 til læreren.

DEN 11. DECEMBER

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.
Sæt dagens klistermærke på slægtsgården (Se plakat med datoer på side 8).

GOD JUL! - HVAD ER DET BEDSTE VED JULEN?

Samtale

Asta og Lukas vil virkelig gerne holde jul. Asta er oven i købet villig til at pjække og lyve for at komme videre med julemysteriet og dermed få muligheden for at holde jul. Men hvad er det, der er så godt ved julen?

Lav en fælles brainstorm på tavlen. Hvilke juletraditioner kan eleverne særlig godt lide? Hvad ville de mindst undvære? Er der noget, de ikke er så glade for?

Elever med andre kulturelle baggrunde kan måske fortælle, hvad de gør, når det er jul; om der er nogle danske juletraditioner, de også holder på trods en anden baggrund, eller om de fejrer noget lignende på et andet tidspunkt af året.

Aktivitet

Leg "God jul!"

For at få lidt bevægelse kan man lege "frugtsalat" med juletraditioner. I stedet for frugter kan I udvælge fem forskellige juletraditioner fra jeres brainstorm, fx "få gaver", "danse om juletræ", "spise god julemad". Eleverne sidder på stole i en rundkreds med en elev uden stol i midten. Eleven i midten siger nu en af de juletraditioner, I har valgt. Dem, der har valgt den juletradition, der bliver sagt højt, skal nu rejse sig og finde en ny plads. Eleven i midten tager en af de ledige stole. Nu har en ny elev ingen stol og bliver den, der skal stå i midten og sige en juletradition. Man kan også vælge at sige "god jul!", og så skal alle bytte pladser.

Skriv et brev/lav en tegning til onkel Finn

Eleverne skal hjælpe Asta og Lukas med at overtale onkel Finn til at holde jul. Start med "Kære onkel Finn". Eleverne skal inddrage så mange af juletraditionerne fra brainstormen som muligt i brevet eller på tegningen.

I skal bruge til hver gruppe:

- Plads til at lave en rundkreds med stole.
- Evt. papir til brev/tegning og noget at skrive og tegne med.

Om slægten Barnekow og gravstedet

Adelsslægten Barnekow kan spores helt tilbage til det 13. århundrede og har sine rødder i Tyskland. Adelsmanden Christian Barnekow (1556-1612) blev født ved Fakse, men rejste som ung udenlands for at fuldende sin uddannelse. Det blev til en 17 år lang rejse rundt i det meste af Europa. Da han vendte hjem, fik han tjeneste hos kongen (Christian den 4.). Regeringen gjorde brug af hans store sprogkundskaber i forhandlinger med udlandet, og han blev kongens ledsager på udenlandsrejser. Christian Barnekow fulgte også kongen, da han i 1612 red mod en overlegen svensk styrke på Skällinge Hede ved Varberg, og han faldt i det efterfølgende slag sammen med mange andre danskere. Liget blev ført tilbage til en af familiens besiddelser nær Tølløse, hvor han blev begravet i gravkapellet i kirken. En legende, hvis ægthed er tvivlsom, fortæller, at Christian Barnekow i slaget på Skällinge Hede reddede kongens liv, fordi Christian den 4. var faldet af hesten, da svenskerne stormede frem. Christian Barnekow gav kongen sin hest og vendte sig derefter mod de fremstormende svenskere. Det kostede ham hans liv, men han døde som en helt.

Præstens tøj

Præster går almindeligvis rundt i samme tøj som alle os andre, men når der skal forrettes en gudstjeneste eller en anden kirkelig handling (fx en begravelse), har præsten sin embedsdragt på. Det er faktisk forbudt for præsten at have embedsdragten på i andre sammenhænge. Når præsten tager embedsdragten på, er det for at signalere, at han ikke taler som individ, men ud fra en lang tradition på vegne af alle døbt. Det er altså i ordets egentlige forstand en uniform, der skal fremhæve fællesskabet frem for individet.

Embedsdragten består af to dele, en sort præstekjole og en hvid pibekrave, og selvom de kan variere en smule i udseende, er de letgenkendelige.

Embedsdragten har ikke ændret udseende siden Reformationen, men på den tid var det en almindelig borgerdragt for præster såvel som købmænd og adelsfolk. Den skulle egentlig signalere, at præster var fra den veluddannede del af befolkningen.

Pibekraven var oprindeligt en del af selve skjorten/dragten, men i 1500-tallet blev den løstsiddende, som vi kender det i dag. I begyndelsen af 1600-tallet gik den af mode, men den forblev en del af præsternes embedsdragt (fra 1620 var den foreskrevet). Ud over at man anså den som smart mode, havde pibekraven den praktiske funktion, at den kunne opsamle pudder og stivelse, som dryssede af borgerskabets parykker. Dermed undgik man, at tøjet blev hvidt og klistret.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs. Udpeg, hvor Tølløse ligger. Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 8).

CHRISTIAN BARNEKOW REDDER KONG CHRISTIAN DEN 4.

Samtale

Præsten i Tølløse Kirke fortæller sagnet om, hvordan Christian Barnekow redder Kong Christian den 4. Fortæl evt. mere om Christian Barnekow. (Se baggrundsmaterialet).

Fortæl sagnet igen i fire dele.

Barnekow ridder sammen med Christian den 4. Svenskerne kommer lige efter dem.

Christian den 4.s hest sidder fast i et krat.

Barnekow giver sin hest til Christian den 4.

Christian den 4. ridder væk, og Barnekow bliver slået ihjel af svenskerne.

Aktivitet

Lav historien som tegneserie.

Hver elev skal lave en tegning. De kan enten selv vælge hvilken del af historien, de helst vil tegne, eller de kan i en gruppe beslutte, hvem der skal tegne hvilken tegning. De danskfagligt stærke elever kan skrive nedenunder tegningen, hvad der sker på billedet, eller de kan lave talebobler. Hvis der er tid, kan man fælles gennemgå historien igen, og i denne omgang vise elevernes tegninger. Alternativt kan man hænge tegningerne op i klassen.

I skal bruge til hver gruppe:

- Papir, farver og blyant til tegneserien.

Lammefjorden

Lammefjorden strakte sig oprindeligt fra Isefjord næsten helt til Sejerø Bugt. Dragsholm Slot lå på den lille tange, der førte til Odsherred, og var derfor strategisk utroligt vigtig for området.

Fra 1873 til 1943 blev den vestlige del af fjorden tørlagt (i alt 56 km²). Siden 1870'erne er der blevet bygget gårde, sommerhuskvarterer, ja, hele Fårevejle Stationsby ligger på den afvandede jord, så mange mennesker bor i dag faktisk på bunden af en fjord!

Inden inddæmningen lå næsten alle byer i området ud til fjorden: Grevinge, Asnæs, Fårevejle Kirkeby, Hørve, Vallekilde og Gislinge for at nævne nogle af de største byer. Mange byer var således havnebyer og fiskerbyer tidligere.

Et barn er født i Betlehem

Salmen er Grundtvigs gendigtning af en latinsk krybbesang fra det 14. århundrede kaldet Puer natus in Betlehem. Denne latinske krybbesang tog reformatorerne med i de tidligste lutherske salmebøger, fordi den var kendt blandt folk fra en tysk oversættelse fra 1439. Den første danske oversættelse stammer fra 1553. Salmen var ikke særlig kendt på Grundtvigs tid, men i 1820 gendigtede Grundtvig salmen til den, vi kender i dag (på nær en linje).

Grundtvig gav salmen overskriften Jule-Sang for christne Børn. Som motto for salmen satte han et gammelt dansk ordsprog: "Det er godt at være Barn om Julen".

Salmen handler om, hvad der skete i Betlehem, da Jesus blev født, og hvad dette – ifølge Grundtvig – betyder for mennesker. Salmen har da også med sin oprindelse i den latinske krybbesang stærke rødder tilbage til julekrybbetraditionen. Det siges, at Frans af Assisi i julen 1223 opstillede en julekrybbe ude i det fri og holdt juleandagt. Pave Sixtus (1471-84) indførte julekrybben som skik i Rom. Op gennem middelalderen udviklede dette sig til en meget populær tradition, der også inkluderede sang og drama, sådan som vi kender det fra julekrybbespil i dag.

Ordforklaring

Strofe 1: Et barn er født – er en henvisning til Es 9,5.

Halleluja – er hebraisk og betyder 'Lovpris Herren'.

Strofe 2: I løn – i det skjulte.

Strofe 4: Østens vise – er Grundtvigs udtryk for kongerne fra Saba.

Guld, røgelse og myrra – disse gaver er symbolske og henviser henholdsvis til kongeriges geværdighed, til guddommelighed og til én, der skulle dø.

Skær – ægte, fin.

Strofe 5: Forvunden – handler ikke om, at noget er forsvundet eller overstået, men om, at noget er overvundet.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Nykøbing Sjælland ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

ET BARN ER FØDT I BETLEHEM

Samtale og sang

Syng *Et barn er født i Betlehem*, vers 1, 2, 4 og 5 (Kopiark 16). De mindste klasser kan evt. fokusere på de to første vers. Brug evt. den indspillede version fra hjemmesiden.

Fortæl om salmen. (Se baggrundsmaterialet).

Forslag til forklaring:

Salmen er skrevet af Grundtvig. Det var også ham, som skrev *Dejlig er den himmel blå*.

Hvordan ved vi, at det er en julesalme og ikke en julesang? (Eleverne kan måske huske det, de lærte den 10. december). Salmen handler om, da Jesus blev født. At han blev født af jomfru Maria og lagt i en krybbe.

Aktivitet

Genfortæl juleevangeliet sammen med eleverne.

Sæt eleverne i en rundkreds. Hver elev får nu tildelt roller (det er godt at være mindst to af samme rolle):

2 stk. jomfru Maria	(Ømmer sig og tager sig til maven)
2 stk. Josef	(Ryster på hovedet og siger bekymret: "nej, nej, nej")
2 stk. Jesus	(Vræler - han er spædbarn)
2 stk. æsel	(Skryder: "eeyore eeyore")
2 stk. får	(Bræger: "mææææhhhh")
3 stk. hyrder	(Tager sig forskræket til munden og udbryder: "åhhhhhh")
3 stk. vise mænd	(Kigger febrilsk rundt og siger: "hvor er han?")
Resten er engle (mindst 1)	(Synger: "Halleluja!")

Gennemgå hvad eleverne skal gøre sige, når deres rolle nævnes i oplæsningen (se paranteserne i listen ovenfor). Det er vigtigt, at det kun må tage 2 sekunder, så det skal måske øves igennem. De store elever kan eventuelt selv finde på noget.

Læs juleevangeliet højt (kopiark 17). Hver gang elevens rolle bliver nævnt, skal eleverne udføre deres handling. På den måde skal eleverne lytte godt efter og får brugt kroppen lidt.

I skal bruge:

- Kopiark 16, der evt. kan vises på smartboard.
- Kopiark 17 til læreren.

Jul og jól

I julen fejrer kristne Jesu fødsel, men faktisk er det slet ikke sikkert, at det var på det tidspunkt, Jesus blev født. De første 300 år af kirkens historie fejrede man nemlig slet ikke jul. Fra midten af det 4. århundrede fastsatte man datoen for Jesu fødsel til den 25. december, og man begyndte at holde julemesser. I Danmark fejres juleaften dog den 24. december, mens det meste af den kristne verden fejrer jul den 25. december.

Man fastlagde julen til den 25. december, fordi romerne allerede fejrede en stor midvinterfest, den såkaldte Saturnalia, i slutningen af december, og så var det smart at genbruge dagen, for folk var allerede vant til en stor fest midt i vinterens mørke. I den vestlige og nordlige del af Europa holdt man ligeledes fester for solens tilbagekomst i slutningen af december, og da kristendommen kom til Danmark, overtog man ikke blot vikingernes festdag, men også navnet, for festen blev kaldt for "jól", der betyder "fest" eller "højtid" på oldnordisk. Derfor kalder man i Danmark julen for "jul", mens den i store dele af verden kaldes "Christmas" (Kristus-messe).

Solvognen og soltegn

Solvognen er et kultbillede af solen trukket af en hest. Solvognen, der stammer fra ældre bronzealder, ca. 1350 f.Kr., blev fundet i 1902 ved pløjning i en mose ved Trundholm i Odsherred. Solvognen afspejler tanken om en ikke-personificeret guddom, der sørger for naturens orden – heriblandt bevæger solen rundt og sørger for nat og dag, sommer og vinter. Solvognen er den mest raffinerede kultgenstand, vi har herhjemme i forbindelse med soldyrkelsen, men den er udtryk for en meget udbredt tendens. Overalt i Danmark kan man finde soltegn eller hjulkors, som de også kaldes. Disse soltegn stammer ligeledes fra bronzealderen. De findes bl.a. på Asnæs Kirkes sydvestmur, hvor der er indmuret en kultsten fra bronzealderen med hjulkors. Stenen vidner om kultiske handlinger for mere end 3000 år siden, og ligesom man genbrugte helligdage, genbrugte man også kultsteder og genstande, da Danmark blev et kristent land, og man byggede kirker.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Asnæs ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

HØJTIDER

Samtale

Hvad er en højtid? Måske har eleverne et bud.

Forslag til forklaring:

I dagens kapitel af *Julemysteriet* hører Asta og Lukas om en gammel vikingehøjtid/fest: jól.

I alle samfund og religioner findes der højtider. Højtid betyder 'hellig tid'. Det 'hellige' er det, der hører Gud til, så hellig tid er altså tid, hvor man tænker mere på Gud og sin religion end til daglig. I kristendommen fejrer man bl.a. jul, påske og pinse. Muslimer holder Eid-festen. Den holder de, når ramadanen (den måned, hvor muslimer faster) er slut.

Lad gerne elever med muslimsk baggrund selv fortælle om Eid-festen. Hvis der er elever med andre religiøse baggrunde, kan de evt. fortælle om deres højtider.

Aktivitet

Fup eller fakta?

Del eleverne op i små grupper. Hver gruppe skal lave to kort- et, hvor der står 'fup' og et med 'fakta'. Læreren læser en sætning op. Eleverne diskuterer i grupperne, om det er fup eller fakta, og derefter rækker grupperne deres fup- eller faktakort op på samme tid. Læreren fortæller, om sætningen er fup eller fakta. Hvis den er fup, giver læreren den rigtige forklaring (find evt. selv på flere med udgangspunkt i dagens fortælling).

1. Den gamle sten i Asnæs Kirke er fra Nykøbing Kirke. *Fup!*
(Fakta: Stenen har aldrig været i Nykøbing Kirke, men er en hellig sten fra bronzealderen).
2. Ordet jul stammer fra det gamle ord jól. Jól var navnet på en lysfest, som vikingerne holdt. *Fakta!*
3. Når man holder jul, fejrer man, at De hellige tre konger fik store julegaver. *Fup!*
(Fakta: I den kristne julehøjtid fejrer man, at Jesus Kristus, Guds Søn, blev født i Betlehem).
4. Den 24. december er helt sikkert Jesus fødselsdag. *Fup!* (Fakta: Man ved ikke, præcis hvornår Jesus er født. Man valgte det tidspunkt, fordi mange i forvejen holdt lysfest der).
5. Når man holdt advent i gamle dage, fik børnene ikke nogen gaver. *Fakta!*

I skal bruge til hver gruppe:

- Papir til fup- eller faktakort

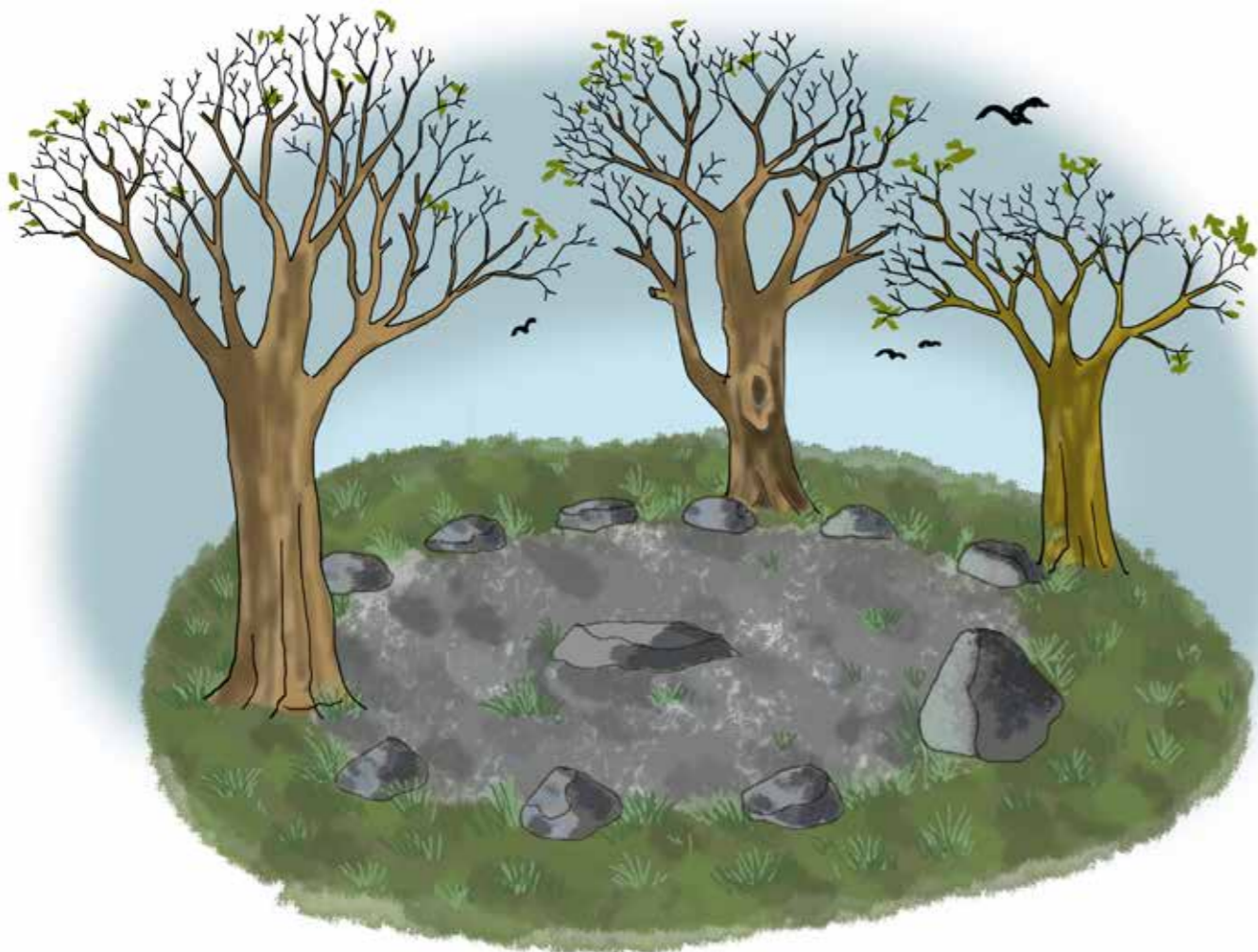

Tingstedet i Rørvig

Rørvig har ikke altid heddet Rørvig. Indtil 1300-tallet gik den lille landsby under navnet Isøre – sandsynligvis fordi der samlede sig meget is ved Isefjordens munding. Nær Isøre (syd for landsbyen Nakke) lå Isøre ting, hvor der ifølge Saxo to gange blev afholdt et stort fællesmøde, hvor Danmarks konge blev valgt, nemlig da Harald Hen og Niels blev kongevalgt omkring år 1100. Isøre ting er således måske Danmarks ældste parlament eller fælles tingsted for riget. I 1170 indførte Valdemar den Store en ny kongevalgsprocedure, og Isøre ting og havn mistede sin betydning i Danmarkshistorien.

Der er dog sandsynligvis stadig blevet afholdt lokale ting i området nær Isøre havn helt op til 1800-tallet. Et sted kaldt "Bjerget" markerer sandsynligvis stedet, hvor lovsigemanden stod og fremsagde meddelelser for folk, og hvor man afgjorde private stridigheder.

Stenene ved tingstedet blev ved etableringen af Egeskovgårds landbrug midt i 1800-tallet flyttet til side, og gårdejer Peter Larsen lagde endda nogle af dem pænt i cirkel – hvilket senere har forårsaget misforståelser om tingstedets udseende og placering.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Rørvig og tingstedet ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

UVENSKAB OG FORSONING

Samtale og aktivitet

Klassen skal prøve at lave et møde, ligesom man i gamle dage gjorde ved et tingsted. De skal snakke om det, Asta og Lukas bliver uvenner over. Hvis klassen har mange elever og mulighed for to voksne, er det smart at dele klassen op.

Sæt eleverne i en rundkreds. Læreren sidder også i rundkredsen.

Start med at fortælle om de to regler:

- Hvis man vil sige noget, rækker man hånden op. Så skriver læreren en på talerlisten, og man kan tage hånden ned. Læreren holder styr på talerækken og fortæller, når man må sige noget.
- Man skal tie stille og lytte til de andre.

Indstil en telefon til 5-10 min. afhængigt af klassetrin, og hvor nemt de som gruppe har ved at lytte til hinanden. Fortæl eleverne, hvor længe de skal sidde i rundkredsen.

Vælg et af følgende spørgsmål eller formuler dit eget med udgangspunkt i dagens fortælling.

Læs det spørgsmål op og vær ordstyrer. Man kan evt. ridse et par synspunkter/standpunkter op for eleverne, hvis det er svært at starte samtalen.

- Må man godt pjække? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Må man fx gøre som Asta, der vil pjække for at komme til at holde jul?
- Lukas fortæller onkel Finn, at Asta vil pjække. Ville du også have gjort det? Hvorfor/Hvorfor ikke?
- Hvis man har været uvenner med nogen, hvordan kan man så blive gode venner igen?

I skal bruge til hver gruppe:

- Plads til at sidde i rundkreds.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs. Sæt dagens klistermærke på slægtsgården. (Se plakat med datoer på side 8).

STJERNEN

Samtale

Tegn på tavlen et juletræ med en stjerne på toppen.

Hvorfor er der en stjerne på toppen af juletræet? (*Stjernen over Betlehem, da Jesus blev født*).

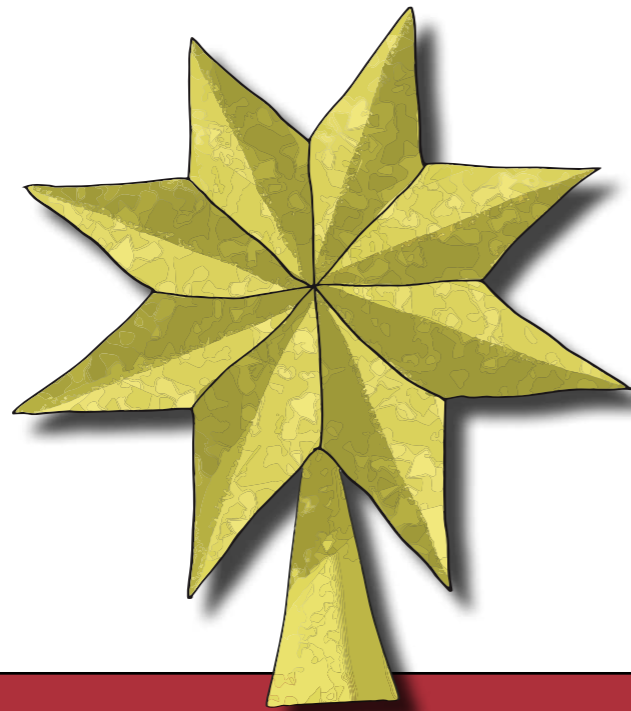
Er der andre ting på juletræet, som har med kristendommen at gøre? (*fx Engle, stjerner, lys, klokker m.m.*).

Aktivitet

Klip stjernen på kopiark 18 ud. Afhængigt af klassetrin skal eleverne nu klippe stjernen op i nogle stykker, fx 5 stykker i 2. klasse, og 12 stykker i 5. klasse.

Eleverne bytter stjerne med en anden elev, som skal lægge puslespillet.

Eleverne kan prøve, hvor meget sværere det bliver, når man ikke har alle stykker. Det kan også være en ekstra-opgave at lave en anden figur, som skal klippes ud og klippes i stykker. Så kan man se, hvor svært det er at samle noget, man ikke ved, hvad er.

Hver elev skal bruge:

- Kopiark 18
- Saks
- Evt. ekstra papir til endnu et puslespil

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet*. Udpeg, hvor Tuse Næs ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

RESUME OG MEDDIGTNING

Samtale

Lav en fælles snak om *Julemysteriet*. Hvor på kortet var det, Asta og Lukas startede?

Hvilke mennesker har de mødt, som arbejdede i kirken, og hvad laver de?

Gravermedhjælper (morfar) – Odden Kirke – En slags gartner.

Præst og Menighedsrådsformand (Gunder) – Sankt Nikolai Kirke – holder styr på alle dem, der arbejder i kirken.

Kirketjener (damen) – Holmstrup Kirke – holder orden på kirken/gør rent/handler ind til arrangementer.

Præster - Tølløse og Asnæs – holder gudstjenester, begravelser, bryllupper, konfirmation og dåb.

Organist Timon - Nykøbing Sj. – spiller til gudstjenester, m.m. og har ofte kirkekor.

Hvad mon der sker i de sidste dage op til jul? Kommer Asta og Lukas til at holde jul? Og i så fald hvordan? Kommer mor hjem? Bliver morfar ved med at hade julen? Og får de sat en stjerne op under stjernebilledet Orion?

Aktivitet

Vendespil

Inddel klassen i grupper a 2-4 pillere.

Hver gruppe skal klippe de 28 firkantede brikker på kopiark 25 ud og spille vendespil med dem.

Hvis eleverne skal udfordres lidt, kan man indføre den regel, at man får et ekstra point, hvis man kan forklare noget om sit stik i relation til *Julemysteriet*. Man må gerne bruge plakaten som hjælp.

Meddigtning

Lad eleverne skrive en slutning på historien.

Start evt. med:

“Det er den 24. december om morgenen. Asta og Lukas skal stadig ikke holde jul, men så ...”

Hver elev skal bruge:

- Evt. kopiark 24 til hver gruppe på 2-4 spillere, hvis man spiller vendespil.
- Evt. et stk. papir eller et hæfte til hver elev, hvis eleverne skal meddigte.

DEN 20. DECEMBER

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet*. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

Den sidste dag inden juleferien plejer at være fyldt med juletraditioner, julegudstjeneste, m.m., men hvis I alligevel har tid til en opgave, synes vi, at I skal synge de to salmer *Dejlig er den himmel blå* (kopiark 12) og *Et barn er født i Betlehem* (kopiark 14) igen.

I kan også mundtligt lave en sammenligning af elevernes bud på en slutning og den rigtige slutning. I de ældste klasser kan nogle af dem læse deres egne slutninger højt (opgaven fra i går).

Vi vil selvfølgelig meget gerne høre, hvad både elever og lærere synes om historien og arbejdsopgaverne. Vi modtager gerne anmeldelser eller blot stikord på jesper@kirkekvist.dk.

Og så den allervigtigste opgave: at give sin sidemand/klassekammerat/lærer et stort smil og ønske god jul – eller god ferie, hvis man ikke fejrer jul.

Lærervejledning til Julemysteriet
Holbæk - Odsherred
December 2024

Kvist
Folkekirkens Skoletjeneste
Holbæk | Odsherred | Ringsted | Sorø